

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

DEFINITIEF RAPPORT VAN BEVINDINGEN
KWALITEITSONDERZOEK BIJ
ONDERWIJSCENTRUM HET ROESSINGH
VSO DIPLOMAGERICHT EN VSO PRAKTIJKONDERWIJS

Plaats : Enschede
BRIN-nummer : 02GD
Onderzoek uitgevoerd op : 9 en 11 november 2010
Rapport vastgesteld te Zwolle : 11 januari 2011

1. INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs voerde op 9 en 11 november 2010 een onderzoek uit op de cluster 3-school voor lichamelijk en meervoudig gehandicapten 'Onderwijscentrum Het Roessingh' (afdeling vso diplomagericht en praktijkonderwijs) om na te gaan of er sprake is van tekortkomingen in de kwaliteit van het onderwijs en/of de naleving van wet- en regelgeving.

Aanleiding

Tijdens het periodiek kwaliteitsonderzoek dat de inspectie uitvoerde in september 2008, constateerde zij dat het onderwijs bij de vso-afdelingen van Onderwijscentrum Het Roessingh tekortkomingen vertoonde in onder meer het systeem van leerlingenzorg en onderdelen van het didactisch handelen. Deze beschreef de inspectie in het inspectierapport dat is vastgesteld op 7 oktober 2008. De kwaliteit van het onderwijs is toen als 'zwak' beoordeeld en de inspectie intensiverde het toezicht. Het meest recente voortgangsgesprek vond plaats op 15 december 2009. De school heeft tijdens de afgelopen periode onder leiding van een interim-directeur en een interim-teamleider gewerkt aan verbetering van de kwaliteit van vooral de leerlingenzorg. Inmiddels beschikt de school over een nieuwe directeur en nieuwe teamleiders. In dit onderzoek gaat de inspectie na of de onderwijskwaliteit weer van voldoende niveau is en gaat zij tevens na of de school aan enkele wettelijke voorschriften voldoet.

Onderzoeksopzet

Deze rapportage is gebaseerd op:

- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn, waaronder schoolplan, schoolgids, handboek leerlingenzorg 2009-2010 en documenten ingestuurd voorafgaand aan het onderzoek.
- Onderzoek op locatie waarbij de inspectie:
 - schooldocumenten, waaronder handelingsplannen, bestudeerde en beoordeelde;
 - gesprekken voerde met de directie, de commissie voor de begeleiding en de leraren;
 - de onderwijspraktijk observeerde in de helft van de groepen.

Aan het eind van het onderzoek koppelde de inspectie de uitkomsten van het onderzoek op hoofdlijnen terug aan de directie.

Uit het waarderingskader heeft de inspectie de kern- en de normindicatoren onderzocht. De inspectie onderzocht ook het aspect 'systematische kwaliteitszorg' omdat zij daarover in 2008 niet rapporteerde.

Toezichtkader

De inspectie baseert zich bij haar onderzoek op het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2005. In het Jaarwerkplan verantwoordt de inspectie welke wettelijke aspecten zij onderzoekt. Al deze documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl. Tijdens dit onderzoek gebruikt de inspectie tevens het nieuwe waarderingskader (vermoedelijke ingangsdatum augustus 2011). Dit kader verkeert in een pilotfase. De oordelen baseert zij echter op het oude kader.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek op het gebied van de onderwijskwaliteit en de wettelijke voorschriften. Daarna volgt een beschouwing waarin de inspectie tekortkomingen toelicht en waar zij zo mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang beschrijft. Hoofdstuk 3 geeft het toezichtarrangement weer.

2. BEVINDINGEN

2.1 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel vermeldt de inspectie welke indicatoren in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader (voortgezet) speciaal onderwijs. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is. De inspectie heeft daarnaast onderzocht of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

Cyclisch proces kwaliteitszorg	1	2	3	4
1.1 De school heeft inzicht in de verschillen in onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			●	
1.2 De school hanteert een onderwijsconcept dat aansluit bij haar leerlingenpopulatie.			●	
1.3 De school evalueert jaarlijks systematisch de kwaliteit van haar opbrengsten.		●		
1.4 De school evalueert regelmatig het leren en onderwijzen.		●		
1.5 De school evalueert regelmatig de leerlingenzorg.			●	
1.6 De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			●	
1.7 De school borgt de kwaliteit van het leren en onderwijzen en de leerlingenzorg.		●		
1.8 De school rapporteert aan belanghebbenden inzichtelijk over de gerealiseerde kwaliteit van haar onderwijs.		●		
Systeem van leerlingenzorg	1	2	3	4
3.1 De commissie voor de begeleiding bepaalt de onderwijsrelevante beginsituatie van de leerlingen.			●	
3.3 De school stelt een handelingsplan vast in overeenstemming met de ouders.			●	
3.5 De school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de vorderingen en ontwikkeling van de leerlingen.			●	
3.8 De commissie voor de begeleiding evalueert de uitvoering van het handelingsplan.		●		
Functionaliteit handelingsplanning	1	2	3	4
4.1 De leerinhouden komen overeen met de afspraken in de documenten voor handelingsplanning.			●	
Leerstofaanbod	1	2	3	4
5.1 De school hanteert een leerstofaanbod voor de schoolse vakken.			●	
5.4 Het leerstofaanbod sluit aan op het uitstroomperspectief van de leerlingen.			●	
5.5 Het leerstofaanbod maakt het mogelijk gericht in te spelen op verschillen tussen leerlingen.			●	

Onderwijstijd	1	2	3	4		
6.3 De teamleden maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.			●			
6.4 De school stemt de hoeveelheid tijd af op de onderwijsbehoeften van (individuele) leerlingen.		●				
(Ortho)pedagogisch handelen	1	2	3	4		
7.2 De teamleden gaan op een respectvolle wijze met de leerlingen om.			●			
7.4 De teamleden handhaven de gedragsregels.			●			
7.6 De teamleden stemmen hun (ortho)pedagogisch handelen af op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.			●			
(Ortho)didactisch handelen	1	2	3	4		
8.2 De leraren leggen duidelijk uit.		●				
8.4 De leraren stimuleren de leerlingen tot denken.		●				
8.5 De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			●			
8.7 De leraren stemmen de instructie en verwerking af op de onderwijsbehoeften van de leerling.			●			
Actieve en zelfstandige rol leerlingen	1	2	3	4		
9.1 De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.			●			
9.3 De leerlingen hebben verantwoordelijkheid voor de organisatie van hun leerproces, die past bij hun ontwikkelingsniveau.		●				
Schoolklimaat	1	2	3	4		
10.1 De school heeft inzicht in de beleving van de sociale veiligheid door leerlingen en personeel en in de incidenten die zich op het gebied van sociale veiligheid op school voordoen.			●			
10.2 De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen van incidenten in en om de school.			●			
10.3 De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op afhandeling van incidenten in en om de school.			●			
10.4 De leerlingen en de teamleden voelen zich aantoonbaar veilig op school.				●		
10.5 De ouders ervaren de school als veilig voor hun kind(eren).			●			
10.6 De ouders tonen zich betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.			●			
Opbrengsten	1	2	3	4	5	
11.4 De resultaten van de leerlingen aan het eind van de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingen mag worden verwacht.					●	
Wet- en regelgeving					ja	nee
De school heeft de vastgestelde schoolgids aan de inspectie toegestuurd (WEC, artikel 27).					●	
De school heeft het vastgestelde schoolplan aan de inspectie toegestuurd (WEC, artikel 27).					●	
De onderwijstijd voldoet aan de wettelijke voorschriften (WEC, artikel 11).					●	

2.2 Beschouwing

Algemeen beeld

De inspectie beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs op het voortgezet speciaal onderwijs, zowel diplomagericht als praktijkonderwijs, van Onderwijscentrum Het Roessingh (OCR) als voldoende. Het systeem van leerlingenzorg is bepalend voor het oordeel van de inspectie. Drie van de vier normindicatoren van dit kwaliteitsaspect beoordeelt de inspectie als voldoende. Het onderwijsleerproces is overwegend van voldoende kwaliteit, de uitzonderingen betreffen één indicator van de onderwijstijd, twee indicatoren van het (ortho)didactisch handelen en één van de actieve leerling. Van het schoolklimaat zijn alle indicatoren van voldoende niveau. Sinds 2008 is er op een aantal belangrijke indicatoren vooruitgang geboekt.

Toelichting

Kwaliteitszorg

De systematische kwaliteitszorg is op de helft van de indicatoren voldoende. Sinds het vorige onderzoek in 2008 is de directie gewisseld en de organisatiestructuur veranderd. Ook is het bestuur samengegaan met twee andere besturen van speciale scholen in Twente. Mede daardoor is de keuze van het kwaliteitszorgsysteem veranderd. De school werkt aan de hand van het INK-model. Binnen de vierjaarlijkse cyclus is onder andere gekozen voor de ZEK (zelfevaluatiekader) die de school in 2011 wederom uitvoert. Door de MR is vorig schooljaar aan de hand van negentien stellingen een peiling gehouden onder het personeel naar het welbevinden na de reorganisatie. Diverse documenten, waaronder het schoolprofiel en de meerjarenplanning en de gesprekken maken duidelijk hoe de school de systematische kwaliteitszorg heeft ingericht en op welke wijze de school aan verbeteringen werkt. De school heeft voldoende zicht op haar leerlingenpopulatie, een bij deze populatie passende visie is ook terug te vinden in het schoolprofiel. Het zelfevaluatie rapport van november 2009 leidde tot veel verschillende acties: zoals het invoeren van kenniskringen en actieteams. Deze groepen hebben naast doelstellingen een prioritering in de tijd aangegeven van hun werkzaamheden. Het systeem van kwaliteitszorg is daardoor gedeeltelijk van voldoende niveau. De school heeft terecht veel energie gestoken in het op orde brengen van het systeem van leerlingenzorg. De evaluatie van het systeem van leerlingenzorg is van voldoende niveau. Door het ontbreken van door de school vastgelegde normen zowel bij opbrengsten als bij het aspect onderwijs en leren, zijn desbetreffende indicatoren nog onvoldoende. Om de opbrengsten te kunnen evalueren moet de school het ontwikkelings- en uitstroomperspectief van de leerlingen niet alleen in beeld brengen, maar ook relateren aan de schoolnormen. De school werkt met actieplannen om haar kwaliteit te verbeteren, maar heeft deze nog niet geëvalueerd. De wijze waarop de school de ouders in schoolgids en op de website informeert over de kwaliteit van het onderwijs is onvoldoende. Informatie over in-, door- en uitstroom van de leerlingen is wel voldoende, daartoe heeft de school de uitstroomgegevens vermeld. Hierbij ontbreken gegevens over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.

Systeem van leerlingenzorg, functionaliteit van de handelingsplanning en opbrengsten

De inspectie heeft alleen de normindicatoren beoordeeld en komt tot de conclusie dat drie van deze indicatoren voldoende bijdragen aan de kwaliteit en één nog niet. De indicator die de inspectie als onvoldoende beoordeelt, betreft de evaluatie van de handelingsplannen. De belangrijkste oorzaak hiervoor is gelegen in het ontbreken van een analyse: welke belemmerende of bevorderende factoren heeft de commissie voor de begeleiding (cvb) benoemd en mee laten wegen in de vervolgplanning? Nu berust de verantwoordelijkheid bij het vaststellen of doelen wel of niet bereikt zijn voor een belangrijk

deel bij de mentoren en is in de meeste individuele handelingsplannen niet zichtbaar welke oorzaken hierbij een rol spelen en welke maatregelen de cvb aan de resultaten verbindt. De overige drie indicatoren zijn voldoende waarbij de inspectie de uitgebreidheid van de documenten en de ondoorzichtige onderlinge samenhang als aandachtspunten heeft benoemd. Teveel tekst kan de focus op de onderwijsrelevantie belemmeren.

Er is voor iedere leerling een individueel handelingsplan dat door de ouders is ondertekend in samenhang met het individueel plan voor de vakgebieden. Vanaf 16 jaar tekenen de leerlingen ook zelf hun plan. De school ziet het individuele handelingsplan vooral als document voor de ouders dat ze gemiddeld eenmaal per jaar met de ouders bespreekt. Het individueel plan voor de vakgebieden is gedestilleerd uit het groepsplan en biedt handvaten voor het dagelijks handelen van de mentoren en vakleraren. De onderwijsrelevante beginsituatie is met enig speurwerk in de documenten te vinden. De ontwikkeling van de leerlingen volgt de school aan de hand van de leerlijnen en het programma van toetsing en afsluiting. Voor het praktijkonderwijs werkt de school sinds kort met portfolio's. Deze moet de school nog verder ontwikkelen. De school heeft in de huidige plannen het uitstroomperspectief geformuleerd. Een uitstroom- of ontwikkelingsperspectief richt zich op de lange termijn. De korte termijn doelen zijn terug te vinden in het handelingsplan.

De handelingsplannen zijn in combinatie met de andere documenten voldoende sturend voor het onderwijsleerproces hoewel de ingewikkelde documentstructuur de functionaliteit kan beïnvloeden.

De resultaten van de leerlingen kan de inspectie niet beoordelen. Daarvoor zijn nog geen criteria beschikbaar. Bovendien kan dit pas na het doorlopen van een aantal cycli met 'smart' geformuleerde doelstellingen en een nauwkeurige registratie van het al dan niet behalen van die doelstellingen.

Onderwijsleerproces, onderwijstijd, leerstofaanbod en schoolklimaat

Het merendeel van de indicatoren behorend bij de onderwijspraktijk is voldoende. De inspectie beoordeelt één indicator van de onderwijstijd, twee van het (ortho)didactisch handelen en één van de actieve en zelfstandige rol van leerlingen als onvoldoende. Het schoolklimaat is voldoende. De inspectie constateert dat leraren een positief pedagogisch klimaat creëren, waarin leerlingen zich gerespecteerd voelen en de leraren rekening met hen houden.

Uit de handelingsplannen en uit de bijgewoende lessen is niet af te leiden dat de school de leertijd systematisch afstemt op de verschillende onderwijsbehoeften van de leerlingen. Het gaat daarbij niet alleen om het rooster dat de leerling volgt, maar ook om de bewuste variatie in leertijd bij de individuele leerling (zichtbaar in de handelingsplanning).

Het (ortho)pedagogisch handelen van de leraren is van voldoende kwaliteit. Het (ortho)didactisch handelen is op onderdelen voor verbetering vatbaar. Zo leggen de leraren onvoldoende uit, omdat er geen sprake is van het ophalen van voorkennis. Ook melden de leraren niet altijd wat de leerlingen gaan leren en controleren de leraren niet systematisch of de leerlingen de uitleg hebben begrepen. Er is bovendien weinig geplande instructie. Tijdens de lesbezoeken was onvoldoende zichtbaar dat leraren open vragen stellen en leerlingen uitnodigen tot actieve deelname aan het onderwijs. Leerlingen zijn hoofdzakelijk zelfstandig aan het werk aan hun eigen opdrachten. Het waar mogelijk leerlingen verantwoordelijk laten zijn voor hun eigen leerproces heeft de inspectie onvoldoende waargenomen, met uitzondering van het meedenken over hun eigen handelingsplan. Hier heeft de school wel een actieteam voor ingericht, maar er is nog geen vastgelegd beleid.

Afspraken en procedures om de veiligheid te waarborgen, heeft de school vastgelegd. De school heeft voldoende inzicht in de beleving van de sociale veiligheid van leerlingen. Er is terecht veel aandacht voor de autonomie, de relatie en de competenties van de leerlingen. De ouderenquête in het kader van de ZEK is eind 2011 beschikbaar.

3. TOEZICHTARRANGEMENT

Geen belangrijke tekortkomingen in de onderwijskwaliteit

De Inspectie van het Onderwijs kent aan Onderwijscentrum Het Roessingh, afdeling vso diplomagericht en praktijkonderwijs, het **basisarrangement** toe. Dit betekent dat de inspectie op dit moment geen reden heeft om het toezicht te intensiveren. Het basistoezicht bestaat uit een jaarlijkse risicoanalyse en eventueel een onderzoek in het kader van een thema.

De inspectie heeft geen tekortkomingen geconstateerd in de naleving van wet- en regelgeving.